

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії **Кирія Олега Анатолійовича**, 1968 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2022 році Державний податковий університет за спеціальністю «Фінанси, банківська справа та страхування», працює на посаді директора департаменту військової частини К 1410, м. Київ, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Державного податкового університету, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь, від «26» червня 2025 року № 761, у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради –	Тетяни Мацелик , доктора юридичних наук, професора, професора кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету
Рецензента –	Олени Рябченко , доктора юридичних наук, професора, заслуженого діяча науки і техніки України, професора кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету Олександра Ситникова , кандидата юридичних наук, доцента кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету
Офіційних опонентів –	Валерії Рядінської , доктора юридичних наук, професора, професора кафедри кримінального права, кримінології, цивільного та господарського права Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Національна академія управління» Олега Музи , доктора юридичних наук, старшого наукового співробітника, професора кафедри публічного та міжнародного права Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана,

на засіданні «19» серпня 2025 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» **Кирію Олегу Анатолійовичу** на підставі публічного захисту дисертації «Адміністративно-правові спори на стадії досудового врегулювання» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано в Державному податковому університеті, Міністерства фінансів України, м. Ірпінь.

Науковий керівник кандидат юридичних наук, професор **Глух Марина Василівна**, завідувач кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою, і є комплексним, цілісним, завершеним науковим дослідженням, містить нові науково обґрунтовані результати, що відрізняються новизною в постановці і вирішенні теоретичних та практичних проблем розкриття адміністративно-правових спорів на стадії досудового врегулювання, що має істотне значення для галузі знань 08 «Право». Зокрема, уперше обґрунтовано потребу у виокремленні досудового врегулювання публічно-правових спорів як абсолютно самостійної та відокремленої процедури, яка не пов'язана з адміністративним судочинством у формі відкритого судового розгляду, яке тимчасово призупиняється під час проведення цієї процедури; запропоновано визначення досудового врегулювання адміністративно-правового спору як процедури, яка базується на основі медіації, але проводиться офіційним представником державної влади – суддею за допомогою проведення переговорів з метою досягнення компромісу між сторонами спору та задоволення їхніх інтересів; обґрунтовано позицію, що на процедуру досудового врегулювання адміністративно-правових спорів як на юридичне явище поширюються загальноправові засади, а саме: демократизм, гуманізм, соціальна справедливість, законність, охорона честі й гідності людини, верховенство права; міжгалузеві принципи, як-от: офіційність, незалежність третьої сторони, яка здійснює процедуру врегулювання спору, диспозитивність, рівність сторін конфлікту перед законом, безпосереднє вивчення доказів, оцінка матеріалів справи за внутрішнім переконанням, всесторонність, повнота й об'єктивність дослідження всіх доказів у справі, дотримання вимог щодо мови процедури; запропоновано мінімальні стандарти досудового врегулювання адміністративно-правових спорів базувати на таких засадах: 1) добровільність участі сторін у процедурі досудового врегулювання спору; 2) дотримання розумних строків досудового врегулювання, які не перешкоджають доступності подальшого, у відповідних випадках судового захисту; 3) конфіденційність такого врегулювання та інформації, отриманої під час досудового вирішення адміністративної справи; 4) розумність і гнучкість процедури; 5) незалежність, незацікавленість і неупередженість осіб, які здійснюють посередницькі (медіаторські) функції, і наявність гарантій такої незалежності; 6) принцип рівності та добросовісності осіб, які беруть участь у справі; вимоги застосування процедури досудового врегулювання публічно-правового спору запропоновано визначати як комплекс чинників, які визначають межі використання процедури досудового врегулювання публічно-правового спору. Тобто тільки за визначених обставин сторонам публічного спору надається можливість врегулювати спір без звернення до суду;

визначено, що нині досудове врегулювання адміністративно-правових спорів проводиться на пробному рівні, тому доцільно розглядати два види вимог до його застосування. По-перше, це вимоги, які фактично існують на сьогодні. По-друге, вони повинні бути визначені для сформованої моделі досудового врегулювання публічно-правового спору в майбутньому. Обидва ці види передбачають комплекс вимог, за допомогою яких можна окреслити умови застосування процедури досудового врегулювання публічно-правових спорів, представлених такими трьома групами: організаційні, процесуальні та фільтруючі; запропоновано авторську дефініцію поняття «процедури досудового врегулювання публічно-правових спорів» як нормативно врегульовану послідовність процесуальних дій суб'єкта, уповноваженого на врегулювання адміністративно-правового спору поза межами адміністративного судового процесу; встановлено доцільність відмежування угоди, укладеної за результатами досудового врегулювання публічно-правових спорів, від мирової угоди в адміністративному судочинстві через їхні різні юридичні наслідки. Зважаючи на те, що досудове врегулювання публічно-правового спору є добровільним процесом, тому угода про його результати виконується сторонами за їхньою доброю волею. Отже, невиконання такої угоди не може бути підставою для повторного проведення цієї процедури. Так, якщо процедура не призвела до досягнення мети й конфлікт не було вирішено, сторони можуть вирішити спір у процесі судового розгляду справи адміністративним судом; запропоновано до складових концепції побудови належної процедури застосування досудового врегулювання адміністративно-правових спорів в Україні відносити таке: 1) створення механізму адміністративно-правового регулювання досудового врегулювання адміністративно-правових спорів; 2) визнання основних цінностей досудового врегулювання адміністративно-правових спорів; 3) створення профільного координувального органу щодо проведення досудового врегулювання адміністративно-правових спорів; 4) визначення повноважень щодо ведення реєстру осіб, які уповноважені проводити досудове врегулювання спорів; 5) формування професійної групи осіб, які проводять досудове врегулювання спорів; 6) вибір оптимальної моделі досудового врегулювання адміністративно-правових спорів; 7) удосконалення правового статусу учасників досудового врегулювання адміністративно-правових спорів як суб'єктів влади та їхня професійна підготовка у сфері врегулювання спорів; 8) запобігання зловживанням правами під час досудового врегулювання адміністративно-правових спорів і створення інституту відповідальності посередника; 9) розробка механізму забезпечення виконання угоди за результатами процедури досудового врегулювання адміністративно-правових спорів.

За свої змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти

і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами).

Здобувач має 5 наукових публікацій за темою дисертації, з них 3 статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України:

1. Кирій О. А. Сутність та особливості вирішення адміністративно-правових спорів на стадії досудового врегулювання. *Ірпінський юридичний часопис*. 2023. № 4 (13). С. 35–45. URL : <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegchr/article/view/185>.

2. Кирій О. А. Правова природа та зміст угоди за результатами проведення досудового врегулювання адміністративно-правових спорів. *Правова держава*. 2024. № 53. С. 52–62. URL : <http://pd.onu.edu.ua/article/view/300721>.

3. Кирій О. А. До питання щодо визначення концепції побудови належної процедури застосування досудового врегулювання адміністративно-правових спорів в Україні. *Ірпінський юридичний часопис*. 2024. № 3 (16). С. 119–130. URL : <https://ojs.dpu.edu.ua/index.php/irplegchr/article/view/275>.

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти, інші присутні) та висловили зауваження:

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, професор **Рядінська Валерія Олександрівна**, професор кафедри кримінального права, кримінології, цивільного та господарського права Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад «Національна академія управління», надала позитивний відгук із зауваженнями:

1. Не зрозумілою є мета розгляду теоретико-історичних засад досудового врегулювання адміністративно-правових спорів, досліджених у підрозділі 1.1, оскільки за результатами такого розгляду не було зроблено ні узагальнюючих висновків, ні спроб інтерпретувати історичний матеріал у контексті сучасного правового регулювання чи виокремити історичні уроки. У зв'язку з цим залишається неясним, яке функціональне навантаження несе даний історико-теоретичний аналіз для дисертаційного дослідження.

2. На сторінці 34 автор стверджує, що «у науці наявні багато підходів до визначення поняття «метод», проте вони не суперечать один одному», після чого здійснює аналіз окремих дефініцій цього поняття. Висновок, сформульований наприкінці цього фрагмента, видається як логічно не пов'язаним із попереднім аналізом, так і концептуально дискусійним: «метод – це логічно визначена система

3. Визначаючи поняття та ознаки досудового врегулювання

адміністративно-правових спорів у підрозділі 1.3, автор робить посилання на значну кількість наукових робіт, проте наукові позиції подані фрагментарно, без належного узагальнення, порівняльного аналізу чи критичного осмислення, внаслідок чого попри великий обсяг зібраного матеріалу, підсумкове визначення досудового врегулювання адміністративно-правових спорів як «процедури, що базується на медіації, але проводиться офіційним представником державної влади – суддею» викликає сумнів з точки зору логіки правової класифікації, не містить повноцінного концептуального підґрунтя, яке б інтегрувало різні підходи в єдину узгоджену позицію, є методологічно нечітким і нелогічним.

Крім цього, не можемо погодитися з позицією автора, що досудове врегулювання адміністративно-правових спорів це процедура, що базується на медіації. Наразі в Україні досудове врегулювання адміністративно-правових спорів регулюється нормами Кодексу адміністративного судочинства України, Податкового кодексу України, Митного кодексу України, Закону України «Про публічні закупівлі» тощо і здійснюється переважно через адміністративне оскарження, а не через медіацію. Адміністративне оскарження передбачає звернення до суб'єкта владних повноважень, який прийняв оскаржуване рішення, або до вищого за підлеглістю органу.

Медіація відповідно до Закону України «Про медіацію» від 16 листопада 2021 року № 1875-IX, це позасудова добровільна, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються запобігти виникненню або врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів, а досудове врегулювання спорів – це комплекс заходів, спрямованих на вирішення спору між сторонами без звернення до суду.

Досудове врегулювання спорів за угодою сторін може бути здійснено за допомогою медіації, але це не означає, що воно на ній базується.

Також не можна не вказати на протиріччя запропонованого автором визначення в тому аспекті, що метою досудового врегулювання адміністративно-правових спорів є не вирішення спору через владне рішення офіційного представника державної влади – судді, а досягнення згоди між сторонами через їхню взаємодію на основі добровільності та автономії волі.

4. Не можна не відмітити спірність деяких виокремлених автором ознак досудового врегулювання адміністративно-правових спорів. Так, добровільність не може бути віднесена до таких ознак, оскільки відповідно до законодавства України в ряді випадків досудове врегулювання адміністративно-правових спорів є обов'язковим. Крім цього, у переговорах між сторонами спору на стадії досудового врегулювання не обов'язково має діяти посередник, тим більше, суддя-медіатор.

5. Додаткового пояснення потребує теза, що на процедуру досудового врегулювання адміністративно-правових спорів як на юридичне явище поширюються загально-правові засади, а саме демократизм, враховуючи, що демократизм – це політичний режим, за якого народ є джерелом влади, а громадяни мають право брати участь у прийнятті рішень, що стосуються

суспільства та держави.

6. В роботі автор часто використовує поняття «суддя-посередник (медіатор)», «суддя-посередник», проте із змісту незрозуміло, яку саме особу він має на увазі – суддю як представника державної влади, що має відповідати вимогам, визначеним Законом України «Про судоустрій і статус суддів» (оскільки при визначенні авторської дефініції поняття «досудове врегулювання адміністративно-правових спорів» на сторінці 98, він пише, що це «процедура, яка базується на основі медіації, але проводиться офіційним представником державної влади – суддею»), чи спеціально підготовлену нейтральну, незалежну, неупереджену фізичну особу, яка проводить медіацію (медіатора), що має відповідати вимогам, визначеним Законом України «Про медіацію», яку дисертант називає «суддею».

7. Автор зазначає, що «процедура досудового врегулювання публічно-правових спорів опосередковано врегульована нормами Кодексу адміністративного судочинства України, Закону України «Про медіацію» та внутрішніми Положеннями окружних адміністративних судів про порядок проведення досудового врегулювання спорів конкретним судом», проте ґрунтовний аналіз норм правових актів, якими також врегульовується інші форми досудового врегулювання адміністративно-правових спорів (наприклад, Закону України «Про адміністративну процедуру», Податкового кодексу України, Митного кодексу України, Закону України «Про публічні закупівлі» тощо, де закріплюється порядок адміністративного оскарження) в роботі відсутній.

8. Не можна погодитися з пропозиціями автора щодо того, що основними процесуальними вимогами до застосування процедури досудового врегулювання публічно-правових спорів потрібно визначати «отримання згоди сторін спору на проведення процедури досудового врегулювання публічно-правового спору». Як вже зазначалося раніше, досудове врегулювання спорів в ряді випадків має обов'язковий характер (наприклад, процедура адміністративного оскарження дій чи бездіяльності представників податкових та митних органів). Право для контролюючих органів з надання згоди на розгляд скарг на дії їх представників, фактично скасовує цю обов'язковість, оскільки орган може відмовити у розгляді скарги без ґрунтовних причин, і це створить ризик зловживань з боку суб'єктів владних повноважень, які можуть уникати відповідальності, просто не надаючи згоду на розгляд скарги.

9. Запропонований дисертантом суб'єктний склад процедури досудового врегулювання адміністративно-правового спору та підходи до визначення моменту набуття сторонами спору статусу учасника досудового врегулювання адміністративно-правового спору є частково некоректним, оскільки вони ґрунтуються на припущенні, яке нами піддається критиці, що досудове врегулювання в адміністративному процесі в Україні зазвичай передбачає виключно медіацію за участю судді-посередника чи інших осіб (спеціалістів, перекладачів).

10. Додаткових аргументів потребує пропозиція щодо створення Служби

досудового врегулювання адміністративно-правових спорів при Касаційному адміністративному суді у складі Верховного Суду, до компетенції якої входило б поширення та моніторинг досудового врегулювання спорів між органами публічної адміністрації та приватними особами, оскільки, на наш погляд, створення такої служби може розглядатися як втручання судової влади у функції виконавчої, що суперечить принципу розподілу влад, закріпленому у статті 6 Конституції України.

Офіційний опонент – доктор юридичних наук, старший науковий співробітник **Муза Олег Валентинович**, професор кафедри публічного та міжнародного права Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана, надав позитивний відгук із зауваженнями:

1. Об'єктом дисертаційного дослідження є досудове врегулювання адміністративно-правових спорів, хоча по тексту роботи неодноразово використовується поняття «публічно-правові спори». З огляду на це, автор дисертації ототожнює чи все ж таки розмежовує поняття «адміністративно-правовий спір» та «публічно-правовий спір»?

2. Здобувач пропонує авторське визначення процедури досудового врегулювання публічно-правових спорів (с. 13). У зв'язку з цим слід уточнити, чому дії суб'єкта, уповноваженого на врегулювання адміністративно-правового спору поза межами адміністративного судового процесу, визначено як процесуальні?

3. У підрозділах 2.1, 2.2 дисертації здійснено зокрема аналіз процедури врегулювання спору за участю судді в адміністративному судочинстві. Виникає питання, чому згадану процедуру віднесено до одного із видів досудового врегулювання адміністративно-правових спорів, якщо адміністративно-судове провадження уже відкрито?

4. Розділ 2 дисертації присвячений адміністративній процедурі досудового врегулювання адміністративно-правових спорів. Враховуючи положення Закону України «Про адміністративну процедуру», наскільки за змістом досудове врегулювання адміністративно-правових спорів відповідає ознакам адміністративної процедури?

Рецензент – доктор юридичних наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України **Рябченко Олена Петрівна**, професор кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету, надала позитивну рецензію із зауваженнями:

1. Автор зазначає, що досудове врегулювання публічно-правових спорів є елементом адміністративно-правового механізму захисту прав громадян. Водночас не зовсім чітко окреслено, чи є досудове врегулювання обов'язком суб'єкта владних повноважень, чи це право сторін. Вказане положення може бути трактоване по-різному в різних категоріях справ, тому доцільно було б дати чітке розмежування – за аналогією до цивільного чи господарського процесу, де це регламентується прямими нормами закону.

2. У підрозділі 2.2 наведено загальне положення, що досудове врегулювання доцільне у всіх публічно-правових спорах, однак автор не

враховує винятки, зокрема спори, які вимагають термінового судового захисту, або ті, що не можуть бути врегульовані без суду (наприклад, спори щодо дискримінації чи прав малозахищених категорій осіб). Варто було б передбачити класифікацію спорів, де досудове врегулювання можливе чи доцільне, а де – ні.

3. Автор аналізує форми досудового врегулювання спорів у публічно-правовій сфері, зосереджуючись переважно на адміністративному процесі. Проте не враховано практику вирішення таких спорів у суміжних галузях – зокрема, у податкових, земельних, митних, бюджетних правовідносинах, які мають публічно-правову природу, але регулюються спеціальними нормами. Розгляд прикладів з цих сфер поглибив би наукову цінність дослідження.

4. Запропоновані автором зміни до чинного законодавства (зокрема, до КАС України) є загальними. Наприклад, пропонується «вдосконалити процедуру подання скарг», однак не конкретизовано, що саме потребує вдосконалення – строки, зміст скарги, вимоги до суб'єкта розгляду. Такі пропозиції потребують більшої деталізації з аналізом практики їх реалізації в юрисдикціях, до яких прагне наблизитися Україна (Німеччина, Франція, Польща).

Рецензент – кандидат юридичних наук **Ситников Олександр Федотович**, доцент кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету, надав позитивну рецензію із зауваженнями:

1. У підрозділі 2.1 не розкрито глибинно юридичну природу досудового врегулювання з погляду його факультативності чи обов'язковості, що є критичним у публічно-правових спорах.

2. Угода за результатами досудового врегулювання не має юридичної сили – як передбачається забезпечити її виконання, особливо в контексті спорів із суб'єктом владних повноважень?

3. Недостатньо проаналізовано роль європейських джерел soft law, зокрема Директиви 2008/52/ЕС про медіацію, навіть якщо вона формально не охоплює публічно-правові спори.

Голова ради – доктор юридичних наук, професор **Мацедик Тетяна Олександрівна**, професор кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету, без зауважень.

Глух Марина Василівна, кандидат юридичних наук, професор, завідувач кафедри фінансового та податкового права Державного податкового університету, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» 5(п'ять) членів ради,

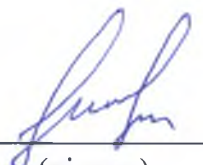
«Проти» НЕМАЄ членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування разова спеціалізована

вчена рада присуджує **Олегу Кирію** ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

(підпис)

Тетяна МАЦЕЛИК

